

Het ligt *lang niet altijd* aan de opvoeding

Waarom doet-ie dat?

Mensen speculeren graag waar gedrag van een hond vandaan komt. Een veelgehoorde uitspraak over de oorzaak van gedrag is: "Dat ligt aan de opvoeding..." Soms klopt dat, maar niet altijd. Het gedrag van een hond wordt namelijk bepaald door veel meer aspecten dan alleen de opvoeding en begeleiding door de eigenaar.

Wij hebben aspecten die bijdragen aan het gedrag van een hond voor je op een rijtje gezet. Zodat je beter inzicht krijgt waarom een hond doet wat hij doet. Zodra jij dit rijtje voor jouw hond kunt invullen, weet jij ook zijn gedrag te voorspellen. Daarmee beschik jij over een van de belangrijkste hulpmiddelen voor de opvoeding van jouw hond.

Genen

Elke hond krijgt een pakketje genen mee van zijn (voor)ouders, met daarin ook de raseigenschappen. Die raseigenschappen dankt de hond aan de reden waarom hij ooit werd gefokt: in de meeste gevallen de taak die hij in het verleden moest uitvoeren. Bij die raseigenschappen hoort gedrag dat de hond van nature graag uitvoert. Zo zullen jachthonden van nature hun prooi opjagen, opstoten of vangen, en houden herders een kudde bij elkaar of jagen ze vreemden uit hun territorium. Deze taken kunnen de honden zonder aansturing van mensen volbrengen. Dit gedrag zien we trouwens niet alleen bij rashonden, maar ook bij kruisingen van verschillende rassen.

Raseigenschappen kun je niet veranderen, ze zitten diep verankerd in de genen van een hond en daar dien je als eigenaar dus rekening mee te houden. Met het juiste management kun je er wel voor zorgen dat de hond zijn gedrag ergens anders op gaat richten.

Emoties

Honden ervaren emoties zoals angst, frustratie, vreugde, woede en verlangen. Wat dat betreft lijken ze behoorlijk op mensen. Je emoties beïnvloeden je gedrag. Is een hond bijvoorbeeld wel bang van andere honden, maar niet van mensen, dan is zijn

gedrag naar honden anders dan naar mensen. Hij zal wellicht blaffen naar andere honden of hij loopt van ze weg. Naar mensen wil hij toe om een aai te halen. Is een hond dol op een bal, maar vindt hij een flostouw niet interessant? Dan laat hij blijdschap en opwinding zien als je hem een bal voorhoudt, maar loopt waarschijnlijk weg wanneer je met een flostouw een trekspelletje wilt spelen.

Ergens waarde aan hechten

Een hond kan ergens waarde aan hechten, bijvoorbeeld de bal of het flostouw uit het voorbeeld hierboven. De ene hond vindt een bal leuk, de ander heeft liever het touw. Dit gaat niet alleen op voor speelgoed, een hond kan ook waarde hechten aan eten, een geur, persoon of een ligplek. Als jij weet waar jouw hond waarde aan hecht (we noemen dit voor het gemak even de 'bron'), dan kun je dit handig gebruiken als je hem wilt belonen. Met een spelletje, een snoepje of gewoon met jou, omdat je hem een flinke knuffel geeft of hem vertelt dat-ie braaf is. Hoe hoger de waarde van een bron, hoe meer de hond zijn best doet om die bron te krijgen, te behouden of te verdedigen. Emoties die hierbij een rol kunnen spelen zijn onder andere plezier, teleurstelling, frustratie of agressie. Dat laatste zien we soms terug als bezitsagressie. De hond kent een voorwerp dan zo'n hoge waarde toe dat hij het wil verdedigen.

Behoeften

Honden hebben net als mensen behoeften. De piramide van Maslow (zie afbeelding) brengt behoeften in kaart, in volgorde van belangrijkheid. Als we aan alle behoeften in ons leven kunnen voldoen, hebben we het gevoel dat we controle hebben. Daarnaast zijn veiligheid, zekerheid en stabiliteit zeer belangrijk voor het welzijn van zowel mens als hond. Een hond die niet of minder goed in zijn behoeften kan voorzien, kan zich anders gedragen. Als hij bijvoorbeeld honger heeft zal hij alles op alles zetten om aan eten te komen en richt hij zich minder op rusten. Of als hij zich niet veilig voelt, laat hij ander gedrag zien dan een hond die relaxed is in zijn omgeving.

Ervaringen

Een hond doet allerlei ervaringen op gedurende zijn leven. Deze ervaringen hebben invloed op hoe hij zich gedraagt. Zo kan een hond leren van wat het gevolg is van zijn eigen gedrag. Wanneer zijn gedrag hem iets leuk oplevert is de kans vrij groot dat hij dat gedrag vaker inzet. Levert zijn gedrag hem iets vervelends op dan is de kans vrij groot dat hij dat gedrag minder vaak vertoont. Levert zijn gedrag hem niets op? Dan probeert hij het misschien nog een keer om vervolgens geen pogingen meer te ondernemen.

VOORBEELDEN VAN GEDRAG DAT EEN HOND UITVOERT ZONDER DAT HET IS AANGELEERD:

- Veelvuldig blaffen (waken, opdrijven, opstoten)
- Veel snuffelen aan de grond (sporen opzoeken)
- Alert zijn op de omgeving (gericht op bewegingen van wild of gevaar in de buurt)
- Snel kunnen schakelen van activiteit (veel taken op zich nemen en overal iets van vinden omdat dat je werk is)
- Jagen (niet alleen op dieren, maar ook op verkeer of kinderen)
- In hakken/kuiten happen (in beweging brengen, drijven, opstoten)
- Trekken aan de lijn (denk daarbij aan honden die als trekhond ingezet werden zoals Husky's)

GEDRAG IS HET TOPJE VAN DE IJSBERG

Het gedrag van onze honden dat wij mensen zien, is slechts het topje van de ijsberg. Onder water liggen de onderdelen die bij elkaar opgeteld het gedrag boven water aansturen.

Karakter

Karakter is hondgebonden, net zoals dat bij mensen persoonsgebonden is. Bij karakter kun je denken aan eigenschappen zoals moed, optimisme, doorzettingsvermogen, herstelvermogen, (on)afhankelijkheid, flexibiliteit en zelfvertrouwen. Deze eigenschappen worden al in de baarmoeder ontwikkeld. Uit onderzoek is zelfs gebleken dat de leefomstandigheden van de drachtige moederhond bijdragen aan de ontwikkeling van het karakter van de pups. Wanneer de moederhond bijvoorbeeld tijdens de dracht in een onveilige omgeving leeft en daardoor stress ervaart, draagt zij dit over op de pups. Hoe en in welke vorm dat invloed heeft op de pups, verschilt per pup. In tegenstelling tot raseigenschappen zijn karaktereigenschappen nog in zekere mate te beïnvloeden. Met heel veel geduld en de juiste begeleiding kun je een hond met weinig zelfvertrouwen meer zelfvertrouwen geven. Met de juiste oefeningen en spellen kun je een overenthousiaste hond helpen naar meer zelfbeheersing.

VOORBEELDEN VAN ERVARINGEN

- **Positieve ervaring:** Je laat je hond iedere keer zitten voordat je hem de halsband omdoet. Vervolgens doe jij zijn halsband om én hij krijgt iets lekkers. Je hond gaat steeds vaker, en uiteindelijk zelfs uit zichzelf zitten voordat jij hem zijn halsband om doet.
- **Negatieve ervaring:** Jouw hond duwt met zijn neus de vuilnisbak open om te onderzoeken of hij er eten uit kan halen. Net als hij zijn kop in de vuilnisbak wil steken valt het deksel op zijn hoofd. Hij schrikt enorm en het doet pijn. De volgende keer denkt hij toch nog even na of hij nog wel zijn hoofd in die vuilnisbak steekt.
- **Niets:** je hond springt tegen het aanrecht op zoek naar iets te eten, maar jouw aanrecht is opgeruimd en er is geen kruimeltje te vinden. De volgende dag probeert hij het nog een keer. Weer niks te vinden. Zo leert hij dat tegen het aanrecht springen niks oplevert. Waarom zou je het dan nog doen?

VOORBEELDEN VAN INVLOED VAN KARAKTER OP GEDRAG

- Een optimistische hond benadert alles in het algemeen positiever dan een hond die pessimistisch is. Bij een optimistische hond is het glas halfvol.
- Een hond met veel zelfvertrouwen is open in zijn gedrag. Een hond met minder zelfvertrouwen is minder onafhankelijk en heeft meer tijd en begrip nodig om iets te durven.

Omgeving

De omgeving heeft veel invloed op het gedrag van de hond. Hoe is de omgeving? Wie bevindt zich erin? Voelt de hond zich prettig in die omgeving? Is de omgeving druk waardoor de hond ook druk wordt, of trekt hij zich juist terug?

Gezondheid

De gezondheid is van grote invloed op het gedrag van een hond. We hebben dit eerder besproken onder het kopje 'behoefes'. De gezondheid van de hond is in heel veel gevallen ook de oorzaak van plotselinge gedragsveranderingen of probleemgedrag. Een hond die niet lekker in zijn lijf zit, pijn heeft of ziek is, gedraagt zich anders. Hij is

VOORBEELDEN VAN WAT DE OMGEVING DOET

- De dierenartspraktijk. Natuurlijk speelt 'ervaring' hier ook een rol, maar bij het eerste bezoek aan de dierenarts kan een hond al nerveus zijn. Hij ervaart stress omdat de omgeving anders ruikt (steriel of naar andere dieren). Vaak merk je dat als je jouw hond in de wachtkamer een bekend commando geeft, hij dat niet of nauwelijks opvolgt. De omgeving (en zijn ervaring en zijn emotie) hebben invloed op de manier waarop hij zich op dat moment in de wachtkamer gedraagt.
- Een prikkelarme omgeving, bijvoorbeeld de woonkamer. Daar leert je hond snel, maar zodra je in een andere omgeving met meer afleiding komt wordt het moeilijker. Zo'n prikkelrijke omgeving heeft invloed op de manier waarop de hond zich kan concentreren op de oefening. Daarom is het belangrijk om te beginnen met een omgeving waar weinig tot geen afleiding is. Vervolgens ga je stapje voor stapje de afleiding iets groter maken.

Piramide van Maslow. Welke behoeften heeft een hond?

nukkiger, sneller moe, minder optimistisch. Gedraagt jouw hond zich plotseling anders? Ga dan eerst naar de dierenarts, voordat je aan de slag gaat om het gedrag op te lossen.

Ligt het aan de opvoeding?

Lang niet altijd, dus. Onder de oppervlakte spelen veel andere factoren mee die vaak over het hoofd worden gezien of voor kennisgeving aangenomen. Doe je hond niet tekort, kijk wat verder dan alleen de opvoeding en onderzoek waarom hij doet wat hij doet. Maak jezelf de gedragsdeskundige van jouw hond. Zo help je hem in zijn ontwikkeling, gaan jullie steeds beter samenwerken en word je een (h)echt team. ■

OVER DE NVGH

De Nederlandse Vereniging van Gedragstherapeuten voor Honden (NVGH) is sinds 1997 de beroepsvereniging die belangen behartigt van haar (op hbo-niveau) afgestudeerde leden. Kijk voor meer informatie op www.nvgh.nl

